

Min oppvekst på Nygård

Roald Refstie foreller om oppveksten på en heiegård i Austad fra 1945 til 1960 -tallet

Åpent møte på i Austad historielag på Austad grendehus 4. mai 2023 klokka 19

Leder Arne Lervik ønsker velkommen til de 70 oppmøtte som var på plass denne solfylte kvelden. Tema for kvelden var at Roald Refstie, nytt styremedlem, var invitert til å fortelle om sin oppvekst på Nygård i Austad. Vi så først et kart som viser området, når man kjører man opp den bratte bakken mot Knuden passerer man gården der Roald vokste opp.

Foreldrene til Roald kjøpte gården i 1947. Roald er født i 1945 og flyttet fra Nygård som syttenåring. De var 4 gutter i søskenflokket, akkurat som på nabogården ytre Nygård. Også på skolen var det fire gutter fra nede i Austad.

Roalds mor var fra Lyngdal og faren fra Refstie, ved Loga i Flekkefjord. Det kom derfor ofte familiebesøk fra Flekkefjord, de kom tøffende i folkevogna allerede i starten i førtiårene. Huset ble fikset opp av foreldrene til Teodor Nygård i 30- årene(?). Men huset er enda eldre enn dette.

Det var til sammen 4 bruk der oppe og mye folk. Knuden som ligger innerst, Nygård og to bruk på Ytre Nygård (omdøpt fra *Skogen* på tidlig 1900-tallet). Det var også kort vei til barna på Ås.

Roald forteller om livet på småbruk. Foreldrene livnærte seg av det. Etter hvert ble de fleste heiegårdene fraflyttet. De hadde 3 kyr, noen kalver og en gris, samt sauer og høns. De hadde også hesten Prins som ikke bare bar grei, ikke akkurat sosialt anlagt. Roald husker ungene måtte være med på slå høy, hesjing, grase radene med gulrøtter og kålrabi. En seig jobb og hardt arbeid for 2 kr raden. Han husker det ble solgt noen sekker poteter til Petter Sævik, ellers var det til eget bruk og til husdyra. «Dette likte jeg veldig godt. Jeg koste meg med gårdsarbeid. Vi leverte fløte og brukte separator. Leverte et lite spann 2 ganger i uka nede med veien. Leverte til Lyngdal meieri. Lasteruta tok det med.»

Vintertid

Vi får høre om fra snøvinteren i 54. Oftest mer snø oppe på heia enn nede i Strånda. Vi ser flere snøfylte bilder fra sekstitallet. Blant annet en undersnødd bil som ikke var i bruk før etter påske. Vi får også se også bilde av fjellet Knuden som de kalte «Sprekkefjellet». Dette planlegger vi en historielagstur til i juni.

Skolen

Vi fikk se et klassebilde. Roald var ikke med selv, for de tok ikke bilde i hele hans skolegang.

Skolen var lik hvor enn man bodde. Faste rutiner fra morgen til kveld 3 dager i uka. Broren min skrev så stygt at han hele tiden ble mast på. Derfor bestemte jeg meg for å skrive veldig fin «sløyfeskrift». Det endte med at jeg fikk straff siden jeg skrev så fint, siste friminutt før sommerferien måtte Kjell Nissen og jeg sitte inne å skrive. Kjell for å skrive finere, jeg fordi jeg skrev for seint. Det hendte at man måtte sitte igjen der, med Petter Sævik.

Det var alltid greit å gå ned på skolen, men seigt å gå opp igjen om ettermiddagen. Ble bedre og bedre jo høyere i bakken man kom. Fikk etter hvert lov til å sykle til der bakken begynte. Skolen begynte ikke så tidlig, kanskje klokke ni, så det var ikke så mørkt. «Jeg kunne jo gå med broren min, men han måtte jo gå alene i starten. Han kom hylende hjem en dag, da hadde han sett 3 rever sa han». Ellers ingen tvilsomme overraskelser på skoleveien. Jeg var alene på mitt kull, men Kjell Nissen startet samtidig, men ett år for tidlig. Småtrinnet var sammen, og førsteklasingene lærte en del av å høre på tredjeklasingene. Så storskolen, 4 trinn, og ferdig som konfirmant.

Første time hver dag var det religion. Andre time var det regning. Tredje time var norsk og grammatikk. En halvtimes matpause. Etter pausen kunne det være naturfag, historie eller sangtime. Spesielt på grammatikken kunne vi mye, i tysken lå vi godt an. Vi lærte ikke engelsk, dermed måtte noen ha ekstraundervisning etterpå. «Sit down, say nothing» var den engelsken Sævik lærte oss, forteller Roald lattermildt. Vi hadde linjegymnastikk inne i klasserommet. I fiminuttene var det å slå ball, hoppe stille lengde, jeppe på pinne og fotball som var aktivitetene. Fotball var tingen om sommeren. Vi holdt på litt etter skolen, men dårlige baneforhold i Austad gjorde at vi etter hvert dro til Lyngdal. Var også i Skomrak og spilte fotball med en hund. Roald drev ellers med orienteringsløp.

Broren Steinar, Alv Bjarne og Olav Skåte sprang 1500 og 800 meter på ganske gode tider. Steinar hadde en tendens til å slå meg.

Ungdomstida

Den kom sigende på og man begynte å drive på med litt andre ting. Etter folkeskolen gikk jeg på realskolen. Vi fikk buss ett år, og ikke buss et annet år så da sykla vi. Gjaldt å sykle fortest mulig til Lyngdal. Det ble stadig satt rekorder. Roald husker Yngres ute på Heimly. Fremkostmiddelet var sykkel. Jeg var veldig interessert i idrett, sykla til Lyngdal for å være med på fotball og friidrett. I Austad var det «skeiser» som gjaldt, slike man bandt fast på skoene. Så fort det var is fant man tjødna med beste forhold, gjerne Knarrkjødna eller Bærvannet. På «høyfjellsbanen» på Daletjødna laget vi en runde på 200 meter der vi gikk NN – Nygårdsmesterskapet. Broren ville gå 5 000 meter, 25 runder, jeg tok tida med armbåndsuret. Da jeg gikk 5 000 meter dagen etter, gikk han 10 000 meter. Jeg rakk ikke denne titusenmeteren. Litt hockeyspilling og. Leif Lervik hadde absolutt finest stil på skøytene. Roald forteller også om juletefestene som et viktig sted å møte jevnaldrende.

Dramatikk

Vi måtte holde avstand fra dramatikk, forteller Roald. Hvis vi falt ned en skråning kunne det ta to til tre timer før legen kom. Men strømmen gikk stadig vekk på vinterstid, typisk på

femtitallet. Var ellers veldig greit å bo på Nygård. De hadde telefon på Knuden, men ikke vi. Hadde heller ikke strøm i starten. Kommunen hadde før krigen fått strøm til Birkestøl. Husket godt når de bygde strømlinje videre til oss. Husker også at de bygga den siste veistubben fra Nygård til Knuden. Det var så stas, at etter det holdt vi ungene på med veibygging i to, tre år.

Post og butikk

Posten kom til Haugen. Før jul var det kø der. Posten ble delt ut av Jenny og Dagny. Vi hadde felles postkasse med Ytre Nygård. Vi tok med posten til hverandre og la i postkasse oppe ved huset. Slik hjalp vi hverandre. Butikken var hos S.O. Bustad. Måtte ned rett som det var å handle. Vi tok gjerne hesten Prins ned til butikken. Måtte blant annet ha kraftfôr. Av slikkerier husker Roald litt kandissukker på strå, men ikke en veldig fristende godteridisk. Det måtte bestilles. «Det var ikke sånn at vi vikk ned på spesielle tidspunkt for å treffe folk, men traff ofte folk, for eksempel før bussen gikk. Man kan jo fort bli litt folkesky og asosial når man bor sånn. Hadde gleda meg til familiebesøk fra Flekkefjord, men da jeg hørte bilen kunne jeg gjerne gjemme meg. Tror min mor visste at vi måtte ha besøk, det kom gjerne søndagsgjester, onkler og tanter, søskenbarn og lignende.» De var også sammen med de på Birkestøl og de på Ås til de flyttet. Det ble etter hvert færre folk i nabohusene.

Arbeid

Far til Roald overtok trygdekassen i Austad. Så ble Lyngdal og Austad slått sammen og han ble konstituert trygdesjef i Lyngdal. Roald husker han strevde med å legge alt inn på data på 70- tallet. Direktiver fra sentralt hold sa at hvis de fikk inne alle på dataen så var det gjort en gang for alle. Skulle være enkelt, men slik ble det vel ikke akkurat.

Roalds foreldre kjøpte gården av Teodor og Hilda Nygård. Teodor hadde ei smie på Nygård. Han tok med smia si til bunnen av bakken. Teodor fortsatte smiearbeid der. Han tok læretid som smed på Seland smie, og sykla fra Nygård. Slit i Skomrabbakken. En gang fikk han en sint hund bak seg, mista treskoene og kom barbeint fram på Seland.

Fiske

Teodor hadde fanget en ål i bekken som hadde kravlet seg opp fra Epledalen. Det har aldri vært fisk i Daletjødna. Vi fiska i Skråvika og en sjelden gang i Rosfjorden og. Et par kilometer til både den og Grønsfjorden. Nygård ligger cirka midt mellom fjordene.

Avsluttet med bilde av Nygård i dag. Roald har meldt flytting og bor der selv nå. «Blir der så lenge jeg er oppegående». Fint turterreng og moro når det kommer folk forbi. Kom gjerne innom på litt skravling om du vil det, oppfordrer Roald.

Fra salen: «Har hørt at dere sykla opp uten å gå av sykkelen, stemmer det?» «Ja det gjorde vi, til og med uten gir på sykkelen», forteller Roald. «Jeg sykla også halveis opp med broren min bakpå».

--- pause med kaffi og noe attåt----'

Leder Arne Lervik orienterer

Austad historielag har møter 1 gang per mnd, første torsdag. Dette er siste møte før sommeren. Kom gjerne med innspill til møtetema til høsten.

I juni arbeider historielaget med en vandring i området som var tema i dag, Nygård og Knuden. Vi prøver å få til en tur en dag i starten av juni, mulig en søndag.

Oppstart etter sommeren er **torsdag 7. september** der vi har planlagt et møte i **Austad kirke** med tema «**vielser og bryllupstradisjoner**». Dette møtet arrangeres i samarbeid med Austad menighetsutvalg.

Følg med på vår Facebookside, ellers send oss din mailadresse om du ønsker info og referater på mail. Send til austadhistorielag4580@gmail.com

Vi ønsker gjerne medlemmer eller støttemedlemmer:

VIPPS AUSTAD Historielag #125387 – kr 100 kontingent for 2023